

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 6Sžo/220/2015
Identifikačné číslo spisu: 7014201136
Dátum vydania rozhodnutia: 28.06.2017
Meno a priezvisko: JUDr. Alena Adamcová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2017:7014201136.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Aleny Adamcovej a členov senátu JUDr. Sone Langovej a JUDr. Moniky Válašikovej, PhD. v právnej veci žalobcu: Advokátska kancelária JUDr. Peter Kerecman spoločnosť s ručením obmedzeným, IČO: 36 588 725, Rázusova 1, Košice, proti žalovanému: Centrum právnej pomoci, Námestie slobody 12, Bratislava, v konaní o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovaného sp. zn.: 9392/2014-POOn, r. z.: 54025/2014 zo dňa 16.09.2014, o odvolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 2S/250/2014-73 zo dňa 29.04.2015, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 2S/250/2014-73 zo dňa 29.04.2015 potvrdzuje.

Účastníkom náhradu trov odvolacieho konania nepriznáva.

Odôvodnenie

I.
Konanie na prvostupňovom súde

Napadnutým rozsudkom Krajský súd v Bratislave podľa § 250j ods. 1 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok (ďalej len „OSP“) zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal preskúmania rozhodnutia žalovaného sp. zn.: 9392/2014-POOn, r. z.: 54025/2014 zo dňa 16.09.2014, ktorým odvolanie žalobcu zamietol a prvostupňové rozhodnutie Centra právnej pomoci zo dňa 11.07.2014 sp. zn.: 5518/2014-POOn, r. z.: 40501/2014 o zastavení konania v časti náhrady trov právneho zastúpenia za úkony právnej služby vykonané pred 01.01.2006 podľa ust. § 30 ods. 1 písm. e) správneho priadku a o priznaní náhrady trov právneho zastúpenia vo výške 1 026,50 eura potvrdil.

Prvostupňový súd uviedol, že žalovaný postupoval správne, keď v časti náhrady trov právneho zastúpenia za úkony právnej služby vykonané pred 01.01.2006 zastavil konanie podľa § 30 ods. 1 písm. e) správneho poriadku, nakoľko nebol príslušný vo veci konať a nemohol ju postúpiť príslušnému orgánu. Vzhľadom na to, že žalovaný vznikol až 01.01.2006 na základe zákona č. 327/2005 Z. z. o

poskytovanie právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z. z. < o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 8/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 327/2005 Z. z.“), až týmto dňom mu vzniklo oprávnenie aj povinnosť rozhodovať podľa druhej časti tretej hlavy vyhlášky Ministerstva spravodlivosti SR č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška č. 655/2004 Z. z.“), ktorá bola zavedená až novelou vyhlášky Ministerstva spravodlivosti SR č. 649/2005 Z. z., účinnou od 01.01.2006. Z uvedeného je zrejmé, že žalovaný by rozhodovaním o náhrade trov právneho zastúpenia za úkony vykonané pred 01.01.2006 prekročil svoju právomoc, nakoľko nie je oprávnený rozhodovať o úkonoch právnej pomoci uskutočnených pred 01.01.2006, keďže v čase vykonania úkonov ešte neexistovala druhá časť tretej hlavy vyhlášky č. 655/2004 Z. z., na základe ktorej rozhoduje.

Právomoc rozhodnúť o náhrade trov právneho zastúpenia za úkony právnej služby vykonané pred 01.01.2006 má výlučne súd, a preto žalovaný nemohol postupovať v zmysle § 20 správneho poriadku, podľa ktorého je povinný bez meškania postúpiť podanie príslušnému správnenému orgánu, keďže súd nie je správnym orgánom. Žalovaný v napadnutom rozhodnutí síce dostatočne odôvodnil zastavenie konania s uvedením orgánu oprávneného rozhodovať o náhrade trov právneho zastúpenia za úkony právnej služby vykonané pred 01.01.2006, avšak ho priamo neupozornil na možnosť uplatnenia si ich na súde. Táto skutočnosť však nemá za následok nezákonnosť napadnutého rozhodnutia, nakoľko žalobcov nárok na náhradu trov právneho zastúpenia v zastavenej časti stále trvá a jeho práva ako účastníka konania neboli porušené.

Podľa § 149 ods. 2 OSP v znení zákona č. 495/2009 Z. z., ak bol účastníkovi súdom ustanovený zástupca alebo ak ide o zastupovanie na základe rozhodnutia Centra právnej pomoci, pri náhrade trov konania sa postupuje podľa osobitného predpisu.

Dňom 01.01.2010 nadobudol účinnosť zákon č. 495/2009 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa aj zákon č. 327/2005 Z. z. Táto novela priniesla výrazný posun v procese ustanovovania a následne aj odmeňovania advokátov poskytujúcich bezplatnú právnu pomoc osobám v materiálnej núdzi. Jej dôsledkom bolo odstránenie tzv. dvojkoľajnosti v procese priznávania odmeny advokátovi za právne zastupovanie oprávnenej osoby alebo účastníka konania, nakoľko do tejto novely bol oprávnený rozhodovať jednak súd podľa § 149 ods. 2 OSP v znení účinnom do 31.12.2009, a jednak žalovaný. Túto dvojkoľajnosť potvrdzuje aj uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3MCdo/22/2008 zo dňa 18.02.2010 citované žalobcom. Od 31.12.2009 sa jediným orgánom oprávneným rozhodovať o odmenách advokátov, ktoré vznikli po 01.01.2006, stal žalovaný bez ohľadu na to, kým bol advokát ustanovený.

Vyhláškou Ministerstva spravodlivosti SR č. 209/2009 Z. z., účinnou od 01.06.2009, došlo k zmene vyhlášky č. 655/2004 Z. z. tak, že sa v jej druhej hlave tretej časti zaviedla paušálna odmena. Žalovaný teda priznáva advokátovi odmenu za celé konanie vo výške pevne stanovenej vyhláškou vo forme tzv. paušálu.

Krajský súd konštatoval, že žalovaný postupoval správne, keď pri výpočte odmeny žalobcu postupoval podľa ustanovení § 14a a nasl. vyhlášky č. 655/2004 Z. z. v znení účinnom k 01.01.2006 a priznal mu ju vo forme paušálu. Vzhľadom na to, že predmetom konania bolo konanie o vydanie vecí s príslušenstvom, za konanie na prvom stupni mu priznal paušálnu odmenu 497,91 eura podľa § 14b ods. 1 písm. b) vyhlášky č. 655/2004 Z. z. v znení účinnom ku dňu 01.01.2006. Za odvolacie konanie mu priznal paušálnu odmenu 200,- eur podľa § 14a ods. 3 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. v znení účinnom ku dňu 01.06.2010.

Krajský súd uviedol, že je možné súhlasiť so žalobcom, že nárok na výšku odmeny advokáta je hmotnoprávnej povahy, nakoľko rozhodujúcim predpisom určujúcim výšku odmeny advokáta je predpis účinný v čase vykonania úkonu. Je však potrebné zohľadniť, že uplatnenie nároku na náhradu trov konania je procesným nárokom hmotnej povahy. To znamená, že ustanovenia o výške odmeny predstavujú hmotnoprávne ustanovenia vyhlášky č. 655/2004 Z. z., ktoré obsahujú zásady a pravidlá, na

základe ktorých rozhoduje oprávnený orgán o výške odmeny a náhrad patriacich advokátovi za zastupovanie. Postup žalovaného, ako orgánu oprávneného a povinného rozhodovať o náhrade trov právneho zastúpenia, je upravený procesnými normami, a to predovšetkým § 15 zákona č. 327/2005 Z. z. odkazujúcim na normy hmotného práva.

To, že nárok na náhradu trov konania je procesným nárokom hmotnej povahy, vyplýva aj z rozhodovacej činnosti súdov, napríklad z rozsudku Najvyššieho súdu SR sp. zn. MCdo/86/2002, na ktorý poukázal aj žalovaný.

Žalovaný pri rozhodovaní o trovách právneho zastúpenia postupuje podľa zákona č. 327/2005 Z. z., pričom na toto konanie sa subsidiárne aplikuje správny poriadok. Konanie o náhrade trov právneho zastúpenia už predstavuje samostatné správne konanie pred správnym orgánom, ktorým je v danom prípade žalovaný. Žalovaný postupoval v súlade so zákonom, keď na rozhodovanie o trovách právneho zastúpenia žalobcu aplikoval ustanovenia zákona č. 327/2005 Z. z. účinné v čase rozhodovania.

Podľa § 24e zákona č. 327/2005 Z. z., ak účastníkovi konania vznikol nárok na náhradu trov konania a súd nerozhodol o nároku na náhradu trov právneho zastúpenia advokáta ustanoveného súdom podľa § 30 Občianskeho súdneho poriadku v znení účinnom do 31. decembra 2009 a s nárokom odkázal advokáta na centrum alebo ak o tomto súd nerozhodoval vôbec, napriek tomu, že si advokát nárok na náhradu trov právneho zastúpenia riadne a včas uplatnil, rozhodne o nárokoch advokáta podľa druhej časti druhej hlavy vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov centrum.

Aj žalobca pripúšťa, že jediným orgánom oprávneným rozhodovať o odmene advokáta podľa zákona č. 327/2005 Z. z. je žalovaný. S ohľadom na toto tvrdenie by si mal byť žalobca vedomý toho, že žalovanému bola zverená právomoc rozhodovať iba podľa ustanovení druhej časti tretej hlavy vyhlášky č. 655/2004 Z. z. Žalobca si nesprávne vykladá § 24e zákona č. 327/2005 Z. z., nakoľko toto ustanovenie nestanovuje oprávnenie žalovaného rozhodovať o odmenách za zastupovanie podľa druhej časti druhej hlavy vyhlášky č. 655/2004 Z. z., ale advokát si podľa druhej časti druhej hlavy vyhlášky č. 655/2004 Z. z. iba vyčíslil nároky, o ktorých žalovaný rozhodne v zmysle druhej časti tretej hlavy vyhlášky č. 655/2004 Z. z.

Žalovaný rozhoduje o odmenách advokáta výlučne podľa druhej časti tretej hlavy vyhlášky č. 655/2004 Z. z., ktorá stanovuje výšku odmien zloženú z paušálnej sumy (od 01.01.2006 do 01.06.2010 tarifnej odmeny) odvíjajúcej sa od charakteru sporu, počtu úkonov, režijných paušálov a DPH. Na základe tarifnej odmeny vyčíslenej advokátom podľa druhej časti druhej hlavy vyhlášky č. 655/2004 Z. z. vyčísluje na základe rozhodujúcich úkonov odmenu advokáta podľa druhej časti tretej hlavy vyhlášky č. 655/2004 Z. z. V zmysle čl. 2 ods. 2 Ústavy SR môže žalovaný konať iba na jej základe a v jej medziach a v rozsahu a spôsobom ustanoveným zákonom. V prípade, že by rozhodoval podľa druhej časti druhej hlavy vyhlášky č. 655/2004 Z. z., išiel by nad rámec jemu zverenej právomoci, nakoľko podľa druhej časti druhej hlavy vyhlášky č. 655/2004 Z. z. je oprávnený rozhodovať iba súd podľa O.s.p. pri náhrade trov konania.

Skutočnosť, že žalovaný priznal žalobcovi odmenu za úkony právnej služby vykonané po 01.01.2006 podľa druhej časti tretej hlavy vyhlášky č. 655/2004 Z. z., je procesnoprávny postup upravený § 15 zákona č. 327/2005 Z. z., keď si advokát podľa druhej časti druhej hlavy vyhlášky č. 655/2004 Z. z. iba vyčísluje trovy za účelom ich priznania súdom a v súčasnosti žalovaným, ktorý je jediným orgánom oprávneným rozhodnúť o odmene advokáta, avšak výhradne podľa druhej časti tretej hlavy vyhlášky č. 655/2004 Z. z. Už zo samotného označenia "Paušálna odmena advokáta za zastupovanie osoby v materiálnej núdzi vyplácaná Centrom právnej pomoci" vyplýva, akou formou, teda paušálom, je určovaná odmena pre advokáta vyplácaná žalovaným bez rozdielu, akým orgánom bol advokát ustanovený.

Krajský súd bol názoru, že procesnoprávna stránka priznania nároku na odmenu sa teda spravuje predpisom účinným v čase, kedy bol tento nárok na odmenu uplatnený, pričom spôsob priznania nároku na odmenu určuje predpis platný v čase uplatnenia tohto nároku pre celú jeho výšku. Z uvedeného vyplýva, že zmenou predpisov majúciich za následok to, že jediným oprávneným orgánom rozhodovať o odmene advokáta ustanoveného súdom je, že odmena advokáta sa určuje podľa druhej časti tretej hlavy vyhlášky č. 655/2004 Z. z., ktorá stanovuje rozsah nárokov priznávaných žalovaným pre advokátov ustanovených súdom bez ohľadu na čas ich ustanovenia, pričom ich nárok na odmenu vznikol po 31.12.2009, teda v čase, kedy jediným oprávneným orgánom rozhodovať o tom, je žalovaný.

K námietke žalobcu, že napadnuté rozhodnutie je neprípustne retroaktívne a neprimeraným spôsobom zasahujúce do už nadobudnutých práv na odmenu, prvostupňový súd uviedol, že túto považuje za nedôvodnú. Zákaz retroaktivity právnych noriem patrí medzi jeden zo znakov právneho štátu a predstavuje významnú demokratickú ochranu práv a právnej istoty (PL. ÚS 16/95). Nie každá retroaktivita je však nezlučiteľná s princípmi, na ktorých je budovaný právny štát. V teórii a praxi sa rozlišuje tzv. pravá a nepravá spätná účinnosť (retroaktivita) právnych predpisov. Význam tohto rozlišovania je založený na skutočnosti, že pokiaľ sa pravá retroaktivita v zásade odmieta ako nezlučiteľná s obsahom princípu štátu, nepravá retroaktivita sa akceptuje ako prípustný nástroj na dosiahnutie ustanovených a dostatočne významných cieľov verejnej moci. Pri pravej retroaktivite zákonodarca v novom právnom predpise neuzná práva alebo povinnosti založené právnymi skutočnosťami, ktoré sa ako právne skutočnosti uznávali na základe skoršieho právneho predpisu. Pri nepravej retroaktivite zákonodarca uznáva právne skutočnosti, na základe ktorých podľa predchádzajúcej právnej normy došlo k vzniku určitých právnych vzťahov.

O pravú retroaktivitu, ktorá je v právnom štáte neprípustná, by šlo iba vtedy, keby žalobcovi nárok na odmenu za zastupovanie, ktorý mu vznikol ustanovením súdom a vykonaním prvého úkonu právnej služby, zmenou právnej úpravy zanikol a žalovaný by mu tento nárok nepriznal. Žalobcovi však tento nárok nezanikol a žalovaný mu priznal tie výšky odmien podľa druhej časti tretej hlavy vyhlášky č. 655/2004 Z. z., ktoré boli stanovené vyhláškou účinnou v čase vykonania úkonov. Vzťah medzi štátom a ustanoveným advokátom trvá a ak si advokát uplatní nárok na odmenu, štát je povinný o tomto nároku rozhodnúť, a teda v žiadnom prípade nezasahuje do žalobcom nadobudnutého práva na odmenu za zákonom stanovených podmienok. Pri rozhodovaní o uplatnenom nároku advokáta sa však už postupuje na základe nového mechanizmu.

V prejednávanej veci išlo iba o nepravú retroaktivitu nepôsobiacu do minulosti, ktorá bola použitá ako nástroj na dosiahnutie zmeny určitého právneho stavu, na ktorom mala verejnosť zvýšený záujem a išlo o významný cieľ verejnej moci. Novelizáciou § 149 ods. 2 OSP sa zaviedol nový mechanizmus priznávania a vyplácania odmien do budúcnosti.

Nakoľko žalobca bol ustanovený za zástupcu oprávnenej osoby súdom a vykonal prvý úkon právnej služby, získal od štátu určitú garanciu na návratnosť vynaložených finančných prostriedkov. Tým, že štát preberá zodpovednosť za vyplatenie tejto odmeny, právny zástupca aj v prípade neúspechu oprávnenej osoby v spore získava nárok na jej vyplatenie od štátu, avšak za podmienok stanovených v právnom predpise účinnom v čase uplatnenia nároku. Žalovaný priznaním odmeny vo výške uvedenej v napadnutom rozhodnutí neporušil legitímnu nádej žalobcu na odmenu ani jeho ústavné práva tým, že mu ju nepriznal vo výške, akú očakával. Rozsah priznávanej odmeny žalovaným je limitovaný zákonnými ustanoveniami druhej časti tretej hlavy vyhlášky č. 655/2004 Z. z., podľa ktorej žalovaný postupuje a ktorých výšku zákonodarca obmedzil za účelom predchádzania vyplácania neprimerane vysokých odmien právnym zástupcom, ktorí boli ustanovení oprávneným osobám na základe rozhodnutia súdu, ktoré neboli v spore úspešné, nakoľko sú vyplácané z finančných prostriedkov štátu.

Vzhľadom na uvedené Krajský súd v Bratislave dospel k záveru, že žalobu je potrebné podľa § 250j ods. 1 OSP zamietnuť, nakoľko napadnuté rozhodnutie bolo vydané v medziach zákona a námietky žalobcu neodôvodňovali jeho zrušenie.

II.

Odvolaie žalobcu, vyjadrenie žalovaného

Proti rozsudku krajského súdu podal žalobca odvolanie, z dôvodu podľa § 205 ods. 2 písm. a) OSP, pretože v konaní došlo k vadám uvedeným v § 221 ods. 1 OSP, a to v § 221 ods. 1 písm. f), pretože účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, z dôvodu podľa § 205 ods. 2 písm. b) OSP, pretože konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci a z dôvodu podľa § 205 ods. 2 písm. f) OSP, pretože rozhodnutie súdu prvého stupňa vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.

Podľa názoru žalobcu rozhodovanie o určení odmeny ustanoveného advokáta je vo výlučnej právomoci žalovaného, a to aj v prípadoch rozhodovania o úkonoch právnej služby vykonaných advokátom pred 01.01.2006.

Žalobca mal za to, že Centrum právnej pomoci je jediným orgánom, ktorý môže o odmene advokáta podľa zákona č. 327/2005 Z. z. rozhodnúť. Iba Centrum má právomoc rozhodnúť aj o nároku advokáta na odmenu za úkony právnej služby vykonané pred 01.01.2006. Žiaden iný orgán nemá právomoc o tejto odmene advokáta rozhodovať.

Predpokladom priznania odmeny advokátovi je, že o jeho odmene nebolo rozhodnuté, že si odmenu riadne a včas uplatnil a požiadal o jej priznanie Centrum. V posudzovanej veci o odmene žalobcu rozhodnuté nebolo, oprávnenej osobe náhrada trov konania v súdnom konaní priznaná nebola, žalobca náhradu trov riadne vyčísľil a o jej priznanie Centrum včas požiadal, preto v zmysle zákona č. 327/2005 Z. z. bolo povinnosťou Centra o žiadosti žalobcu rozhodnúť, a to aj pokiaľ ide o úkony právnej služby pred 01.01.2006.

Žalobca nesúhlasil s argumentáciou krajského súdu, v zmysle ktorej nemôže byť v právomoci žalovaného rozhodovať o odmene za obdobie pred 01.01.2006, keďže žalovaný vznikol až 01.01.2006. Zdôraznil, že zákonodarca zveril Centru právomoc konať a rozhodovať aj o odmenách advokátov ustanovených v čase pred jeho zriadením.

Rovnako žalobca nesúhlasil ani s názorom krajského súdu, že o odmene ustanoveného advokáta má v takýchto prípadoch rozhodovať súd. Súdu ako štátnemu orgánu, ktorý môže rozhodovať iba vo veciach jemu zverených zo žiadneho zákonného ustanovenia nevyplýva právomoc rozhodovať o nároku na odmenu advokáta ustanoveného v čase pred 01.01.2006.

Žalobca mal za to, že krajský súd sa v odôvodnení napadnutého rozhodnutia dostatočne nevysporiadal ani s argumentáciou žalobcu, v zmysle ktorej podmienky pre zastavenie konania podľa § 30 ods. 1 písm. e) správneho poriadku neboli v prejednávanej veci splnené.

Žalobca v tejto veci zdôraznil, že pre zastavenie konania v zmysle vyššie citovaného ustanovenia je nevyhnutné splnenie podmienky o nemožnosti postúpenia veci príslušnému orgánu. Zastavenie konania je inštitút, ktorý správny orgán môže aplikovať v prípadoch, ak v konaní nemožno pokračovať a vydať meritorne rozhodnutie z dôvodu prekážky, ktorá nie je odstrániteľná.

O nemožnosti postúpiť vec príslušnému orgánu možno hovoriť iba vtedy, ak takéhoto orgánu niet. Ak mal žalovaný v prejednávanej veci napriek argumentácii žalobcu za to, že vo veci nie je oprávnený konať a o nároku rozhodnúť, pričom za príslušný orgán považoval súd, mal správne rozhodnúť o postúpení veci príslušnému súdu a nie o zastavení konania, keďže podmienky pre zastavenie konania podľa § 30 ods. 1 písm. e) správneho poriadku splnené neboli.

Žalobca ďalej zdôraznil, že rozhodnutie krajského súdu vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci, pretože krajský súd na vec aplikoval nesprávne právne normy, a preto je napadnuté rozhodnutie neprípustne retroaktívne a neprimeraným spôsobom zasahuje do už nadobudnutých práv žalobcu na

odmenu.

Nárok ustanoveného advokáta na odmenu je hmotnoprávnej povahy a riadi sa právnym stavom v čase jeho ustanovenia zástupcom. O hmotnoprávnej povahe nároku ustanoveného advokáta na odmenu svedčí aj to, že advokát poskytuje právnu pomoc na základe zmluvy o právnej pomoci uzatvorenej na základe predpisov hmotného práva. V odôvodnení napadnutého rozhodnutia krajský súd na jednej strane uznal, že nárok na odmenu ustanoveného advokáta je hmotnoprávnej povahy, na druhej strane však v rozpore s tým uviedol, že tento nárok je procesným nárokom hmotnej povahy. Uvedený názor krajského súdu je podľa žalobcu nekonzistentný a vnútorne rozporný a zjavne nemôže obstať.

Výklad zaujatý krajským súdom je neprípustne retroaktívny a nerešpektuje ústavne zaručené práva žalobcu podľa čl. 20 a čl. 1 ods. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru.

Ak neskoršia právna úprava priznáva advokátovi odmenu iba vo výške podľa tretej hlavy druhej časti tarify, hoci právna úprava platná v čase vzniku nároku advokáta na odmenu mu priznávala odmenu vo výške podľa všeobecných ustanovení tarify, aplikácia neskoršej platnej právnej úpravy prichádza do úvahy iba za predpokladu, že k zmene právnej úpravy došlo pre dosiahnutie dostatočne významného cieľa verejnej moci. Ak niet príslušných prechodných ustanovení v novelách meniacich predpisy o odmeňovaní advokátov, ktoré by riešili ich vplyv na nárok advokáta na odmenu a niet ani takéhoto dostatočne významného cieľa verejnej moci, je potrebné vychádzať z toho, že podmienky vzniku tohto nároku a jeho výška sa riadia predpisom účinným v čase, keď bol advokát ustanovený súdom bez ohľadu na to, že neskôr bol tento predpis zmenený.

Vzhľadom na to, že žalobca bol ustanovený advokátom oprávnenej osoby v čase, keď že sa advokátom priznávala odmena podľa druhej časti druhej hlavy advokátskej tarify v závislosti na počte skutočne vykonaných úkonov právnej služby a povahy veci, bolo povinnosťou žalovaného určiť odmenu advokáta podľa druhej hlavy druhej časti tarify (§ 9 až § 14) v znení účinnom v čase vykonania jednotlivého úkonu právnej služby. Ak za uvedených okolností žalovaný priznal žalobcovi odmenu iba v paušálnej výške podľa tretej hlavy druhej časti tarify (§ 14a a nasl.), jeho rozhodnutie je v rozpore so zákonom, založené na prísnom formalizme obhajovanom princípom viazanosti žalovaného zákonom č. 327/2005 Z. z.

Žalobca uviedol, že rozhodnutie krajského súdu vychádza aj z nesprávneho výkladu ust. § 24e zákona č. 327/2005 Z. z. V zmysle tohto prechodného ustanovenia sa odmena advokáta ustanoveného súdom pred 01.01.2010 určuje podľa druhej časti druhej hlavy advokátskej tarify. Toto ustanovenie je namieste aplikovať v prípadoch, ak o odmene ustanoveného advokáta nebolo rozhodnuté a uvedené ustanovenie sa na daný prípad vzťahuje. Aj keď z § 24e zákona č. 327/2005 Z. z. nie je zrejmé, či sa vzťahuje na všetky prípady, ak súdom nebolo rozhodnuté o nároku na odmenu advokáta ustanoveného podľa § 30 OSP alebo iba na prípady, ak advokátov klient bol v konaní úspešný pokiaľ ide o náhradu trov konania voči protistrane, je zrejmé, že v oboch prípadoch musí byť advokátovi priznaná odmena podľa druhej hlavy druhej časti tarify (§ 9 a nasl.).

Žalobca mal za to, že názor krajského súdu v odôvodnení preskúmaného rozsudku je nepresvedčivý, nelogický a vnútorne nekonzistentný, čo svedčí o svojvôli krajského súdu pri interpretácii dotknutých práv v posudzovanej veci.

Na základe vyššie uvedených skutočností žalobca navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky napadnutý rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 2S/250/2014-73 zo dňa 30.04.2015 zmenil tak, že napadnuté rozhodnutie žalovaného sp. zn. 5518/2014-POOn, r. z.: 40501/2014 zo dňa 11.07.2014 v spojení s prvostupňovým rozhodnutím sp. zn. 9392/2014-POOn, r. z.: 54025/2014 zo dňa 16.09.2014 zruší a vec vráti žalovanému na ďalšie konanie a rozhodnutie a žalovaného zaviazne zaplatiť žalobcovi náhradu trov prvostupňového konania v sume 70,- eur a náhradu trov odvolacieho konania v sume 70,- eur v lehote do troch dní od právoplatnosti rozsudku.

Žalovaný vo vyjadrení k odvolaniu vzhľadom na skutočnosť, že Krajský súd v Bratislave vo veci úplne zistil skutkový stav, na základe vykonaných dôkazov dospel k správnym skutkovým zisteniam a vec správne právne posúdil, navrhol, aby odvolací súd rozsudok Krajského súdu v Bratislave ako vecne správny potvrdil.

III.

Konanie pred Najvyšším súdom Slovenskej republiky

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo v rozsahu dôvodov uvedených v odvolaní (§ 212 ods. 1 OSP) bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 250ja ods. 2 OSP), keď deň verejného vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený na úradnej tabuli súdu a na internetovej stránke Najvyššieho súdu SR www.nsud.sk podľa ust. § 156 ods. 1, ods. 3 OSP a dospel k záveru, že odvolaniu žalobcu nemožno priznať úspech.

Predmetom súdneho prieskumu v prejednávanej veci bolo rozhodnutie žalovaného sp. zn.: 9392/2014-POOn, r. z.: 54025/2014 zo dňa 16.09.2014, ktorým žalovaný správny orgán zamietol odvolanie žalobcu proti prvostupňovému rozhodnutiu Centra právnej pomoci zo dňa 11.07.2014 sp. zn. 5518/2014-POOn, r. z. 40501/2014 o zastavení konania v časti náhrady trov právneho zastúpenia za úkony právnej služby vykonané pred 01.01.2006 podľa § 30 ods. 1 písm. e) správneho poriadku a o priznaní trov právneho zastúpenia vo výške 1 026,50 eura a vyššie citované prvostupňové rozhodnutie potvrdil.

Z odôvodnenia rozhodnutia vyplýva, že výrokom o zastavení konania v časti náhrady trov právneho zastúpenia za úkony vykonané pred 01.01.2006 rozhodoval žalovaný podľa ust. § 30 ods. 1 písm. e) správneho poriadku, nakoľko Centrum vzniklo až k 01.01.2006, z čoho je teda zrejmé, že do tohto obdobia, to znamená do 31.12.2005, advokátov ustanovovali a o ich odmene rozhodovali iba sudy, a to podľa ust. § 30 OSP, § 140 ods. 2 OSP v spojení s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti SR č. 655/2004 Z. z.

Rozhodovanie o trovách zastúpenia podľa druhej hlavy druhej časti vyhlášky za úkony vykonané pred 01.01.2006 je rozhodovaním nad rámec právomoci zverených Centru. Centrum je povinné a oprávnené rozhodovať podľa tretej hlavy druhej časti, ktorá bola do vyhlášky zavedená novelou č. 649/2005 účinnou od 01.01.2006. Z tohto dôvodu nebolo v právomoci Centra priznať náhradu trov právneho zastúpenia za úkony vykonané pred zavedením podľa vyššie uvedenej právnej úpravy.

IV.

Právna úprava, názor odvolacieho súdu

Podľa ust. § 149 ods. 2 OSP v znení účinnom do 31.12.2009, ak ustanovený advokát zastupoval účastníka, ktorému bola prisúdená náhrada trov konania, je ten, ktorému bola uložená náhrada týchto trov povinný zaplatiť štátu náhradu hotových výdavkov advokáta za odmenu za zastupovanie. Výška tejto odmeny sa určí podľa ustanovení osobitného predpisu. Uvedené ustanovenie odkazuje na aplikáciu vyhlášky č. 655/2004 Z. z.

Podľa ust. § 149 ods. 2 OSP v znení účinnom od 01.01.2010, ak bol účastníkovi súdom ustanovený zástupca alebo ak ide o zastupovanie na základe rozhodnutia Centra právnej pomoci, pri náhrade trov konania sa postupuje podľa osobitného predpisu.

Uvedené ustanovenie odkazuje na aplikáciu § 15 zákona č. 327/2005 Z. z. a na ust. § 14a a § 14e, obsiahnuté v tretej hlave druhej časti vyhlášky č. 655/2004 Z. z.

Podľa § 15 ods. 2 zákona č. 327/2005 Z. z., ak oprávnenej osobe nebola priznaná náhrada trov právneho zastúpenia, advokátovi prizná Centrum odmenu za právne zastupovanie podľa ustanovení osobitného predpisu. To neplatí, ak advokát právo na náhradu trov konania neuplatnil riadne a včas v

konaní pred súdom; v takom prípade advokátovi právo na priznanie odmeny Centrom nevznikne. Uvedené ustanovenie odkazuje na aplikáciu § 14a a § 14b vyhlášky č. 655/2004 Z. z.

Podľa § 24e zákona č. 327/2005 Z. z., ak účastníkovi konania vznikol nárok na náhradu trov konania a súd nerozhodol o nároku na náhradu trov právneho zastúpenia advokáta ustanoveného súdom podľa § 30 OSP v znení účinnom do 31.12.2009 a s nárokom odkázal advokáta na Centrum alebo ak o tomto súd nerozhodoval vôbec napriek tomu, že si advokát nárok na náhradu trov právneho zastúpenia riadne a včas uplatnil, rozhodne o nárokoch advokáta podľa druhej časti druhej hlavy vyhlášky č. 655/2004 Z. z.

Odvolací súd sa v plnom rozsahu stotožňuje so skutkovými zisteniami krajského súdu, ako aj s právnym posúdením veci a odkazuje na dôvody tohto rozhodnutia, ktoré dopĺňa nasledovne:

Je nesporné, že uznesením Okresného súdu Košice-okolie č. k. 14C/117/2014-31 zo dňa 18.04.2005 v spojení s opravným uznesením zo dňa 25.03.2014 bol žalobca podľa § 30 OSP v štádiu prvostupňového konania ustanovený zástupcom navrhovateľky K. v konaní proti odporcovi B. N. v právnej veci o vydanie veci s príslušenstvom, vedenej na Okresnom súde Košice-okolie pod sp. zn. 14C/117/2004.

Súdne konanie v tejto veci bolo právoplatne skončené rozsudkom Okresného súdu Košice-okolie č. k. 14C/117/2004-283 zo dňa 11.04.2013 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Košiciach č. k. 3Co/267/2013-319 zo dňa 20.02.2014, ktoré nadobudli právoplatnosť dňa 03.03.2014.

Týmito rozhodnutiami konajúce súdy rozhodli o zamietnutí návrhu navrhovateľky K. W. v celom rozsahu, účastníkom konania nebola náhrada trov konania priznaná.

Žiadosťou zo dňa 22.04.2014 žalobca požiadal podľa § 15 ods. 2 zákona č. 327/2005 Z. z. Centrum právnej pomoci o uhradenie odmeny za právne zastupovanie, a to celkom za 26 úkonov právnej služby v celkovej výške 1 548,18 eura.

Odvolací súd zdôrazňuje, že predmetom konania v prejednávanej veci je preskúmanie zákonnosti konania a rozhodnutia Centra o náhrade trov konania po skončení zastupovania účastníka, ktorý nebol v súdnom konaní úspešný. Konanie a rozhodovanie Centra o vyplatení odmeny zo štátnych prostriedkov je výkonom verejnej správy, teda nerozhoduje spôsobom ako súd do 01.01.2010, keď priznával odmenu advokátovi ustanovenému podľa § 30 OSP. Na tom nič nezmení ani ust. § 372t OSP, ktorým sa Centrum vo svojej rozhodovacej činnosti neriadi a riadiť nemôže. Na konanie a rozhodovanie Centra sa totiž OSP nevzťahuje. Konanie a rozhodovanie Centra nie je pokračovaním súdneho konania vo veci samej ukončeného, ale samostatným správny poriadkom upraveným konaním správneho orgánu, ktorý rozhoduje o určení odmeny za zastupovanie osôb v hmotnej núdzi pre prípad, že účastník nebol v súdnom spore úspešný, a preto mu nepatrí a ani mu nebola priznaná náhrada trov konania podľa ustanovení OSP.

Centrum o výške odmeny rozhoduje podľa ustanovení tretej hlavy druhej časti príslušnej vyhlášky o odmenách advokátov. Limitujúce ustanovenia pre odmenu advokáta, upravené v platnej právnej úprave (§ 14a - § 14f), sa použijú práve v prípade, ak je určeným advokátom zastupovaný účastník neúspešný, ako to mu bolo v danom prípade.

Právna úprava účinná do 31.12.2009 rozlišovala prípady ustanovenia advokáta súdom a určenia advokáta Centrom a tiež existovala aj tzv. „dvojkolajnosť“ aj v procese priznávania trov právneho zastúpenia účastníka konania alebo oprávnenej osoby. Ak bol advokát za právneho zástupcu účastníka konania ustanovený rozhodnutím súdu a súd o odmene advokáta rozhodoval do 31.12.2009, súd pri stanovení výšky odmeny advokáta postupoval podľa § 149 ods. 2 OSP v znení účinnom do 31.12.2009, ktoré pri určovaní výšky odmeny odkazovalo na vyhlášku č. 655/2004 Z. z.

Zákonom č. 495/2009 Z. z., ktorým sa zmenil a doplnil OSP, účinným od 01.01.2010, došlo okrem

iného aj k novelizácii ust. § 149 ods. 2 OSP.

Táto novela priniesla významný posun v procese odmeňovania advokátov poskytujúcich bezplatnú právnu pomoc osobám v materiálnej núdzi. Súdny stratili právomoc rozhodovať o odmene advokáta ustanoveného súdom a táto právomoc prešla na Centrum právnej pomoci, ktoré o odmene rozhoduje postupom podľa § 15 zákona č. 327/2005 Z. z. a podľa tretej hlavy druhej časti vyhlášky č. 655/2004 Z. z.

Odvolačný súd sa stotožnil so záverom súdu prvého stupňa, že rozhodnutie a postup správnych orgánov oboch stupňov bol v súlade so zákonom. O odmene ustanoveného advokáta malo právomoc rozhodovať Centrum právnej pomoci, a to podľa § 15 zákona č. 327/2005 Z. z. v spojení s § 14a až § 14c vyhlášky č. 655/2004 Z. z.

Podľa žalobcu sa na rozhodovanie o trovách mal uplatniť § 149 ods. 2 OSP, účinný do 31.12.2009.

Najvyšší súd Slovenskej republiky k tomu uvádza, že vzhľadom na absenciu intertemporálnych ustanovení k zmenám v právnej úprave OSP, účinných od 01.01.2010 (zákon č. 495/2009 Z. z.), je potrebné vychádzať zo základných zásad teórie práva, podľa ktorých v procesnom práve sa aplikuje procesnoprávna norma účinná v čase rozhodovania.

Táto zásada je zakotvená aj v ust. § 355 OSP, podľa ktorého ak nie je ďalej ustanovené inak, platí tento zákon i pre konanie začaté pred jeho účinnosťou. Právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred účinnosťou tohto zákona zostávajú zachované.

K námietke žalobcu ohľadne neprípustnosti retroaktivity právnych noriem Najvyšší súd SR poukazuje na rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4Sžo/56/2015 zo dňa 01.01.2016, ktorý v tejto súvislosti obsahuje právny výklad pravej a nepravnej retroaktivity nasledovne: „...advokátovi vzniká nárok na odmenu až potom, ako bol právoplatne ustanovený alebo určený na zastupovanie účastníka konania, samozrejme a dňom, kedy došlo k vykonaniu jeho prvého samotného úkonu v rámci poskytovania právnej služby v konaní, avšak až po právoplatnosti rozhodnutia o ustanovení. Zmena právnej úpravy týkajúcej sa určenia orgánu, ktorý má právomoc priznávať nárok na bezplatnú právnu pomoc, resp. výška tejto odmeny a spôsob rozhodovania a jej vyplácania môžu nasvedčovať tomu, že v tomto prípade sa jedná o nepravú spätnú účinnosť právnej normy (nepriamu retroaktivitu). Nepriama retroaktivita však v konečnom dôsledku nepôsobí do minulosti, pretože akceptuje stav, ktorý nastal za skôr platnej a účinnej právnej normy a tento stav rieši až v čase účinnosti novej právnej úpravy...“.

Súdne konanie, v ktorom bol žalobca ustanovený ako zástupca navrhovateľky bolo právoplatne ukončené dňa 03.03.2014, bez priznania nároku na náhradu trov konania. V zmysle ust. § 15 ods. 2 zákona č. 327/2005 Z. z. je pre rozhodovanie žalovaného rozhodujúce, či súd oprávnenej osobe zastúpenej ustanoveným advokátom priznal náhradu trov konania. V prípade, ak tejto osobe náhrada trov právneho zastúpenia nebola priznaná, advokátovi (pri splnení podmienok uvedených v citovanom ustanovení) prizná Centrum odmenu za právne zastupovanie podľa § 14a a § 14b vyhlášky č. 655/2004 Z. z.

Ako už Najvyšší súd SR uviedol, novelou OSP účinnou od 01.01.2010 súdy stratili právomoc rozhodovať o odmene advokáta ustanoveného súdom a táto právomoc prešla na Centrum právnej pomoci, ktoré o odmene rozhoduje postupom podľa § 15 zákona č. 327/2005 Z. z. podľa tretej hlavy druhej časti vyhlášky č. 655/2004 Z. z., na základe ktorej sa ustanovenému advokátovi za zastupovanie osoby priznáva paušálna odmena za konanie ako celok a nie odmena za jednotlivé úkony právnej služby podľa druhej hlavy druhej časti vyhlášky č. 655/2004 Z. z. Žalobcovi bola odmena za zastupovanie priznaná v súlade s touto právnou úpravou, a preto krajský súd rozhodol vo veci správne, keď žalobu žalobcu zamietol.

Najvyšší súd SR uvádza, že nárok na náhradu trov právneho zastúpenia a jeho uplatnenie je nárokom

procesným, pretože má základ v procesnom práve. Až na základe právoplatného rozhodnutia o priznaní náhrady trov právneho zastúpenia možno hovoriť o hmotnoprávnom nároku a v súvislosti s tým o pohľadávke.

Z uvedených dôvodov Najvyšší súd SR napadnutý rozsudok Krajského súdu v Bratislave ako vecne správny podľa ust. § 250ja ods. 3 veta druhá OSP v spojení s § 219 ods. 1 OSP potvrdil.

O náhrade trov odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa § 224 ods. 1 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP a § 250k ods. 1 OSP tak, že v tomto konaní neúspešnému žalobcovi náhradu trov odvolacieho konania nepriznal a žalovanému právo na náhradu trov konania zo zákona neprináleží.

Najvyšší súd Slovenskej republiky v konaní podľa druhej hlavy piatej časti O.s.p. postupoval podľa ustanovení Občianskeho súdneho poriadku, ktorý bol zrušený zákonom č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (§ 473), ktorý nadobudol účinnosť dňa 1. júla 2016.

Dňom 1. júla 2016 nadobudol účinnosť zákon č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok, ktorý v § 492 ods. 2 ustanovil, že odvolacie konania podľa piatej časti Občianskeho súdneho poriadku začaté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona sa dokončia podľa doterajších predpisov.

V súlade s vyššie uvedenými prechodnými ustanoveniami odvolací súd v predmetnej veci postupoval podľa doterajšieho predpisu, Občianskeho súdneho poriadku.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu SR pomerom hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 veta tretia zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 01.05.2011).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku opravný prostriedok nie je prípustný.